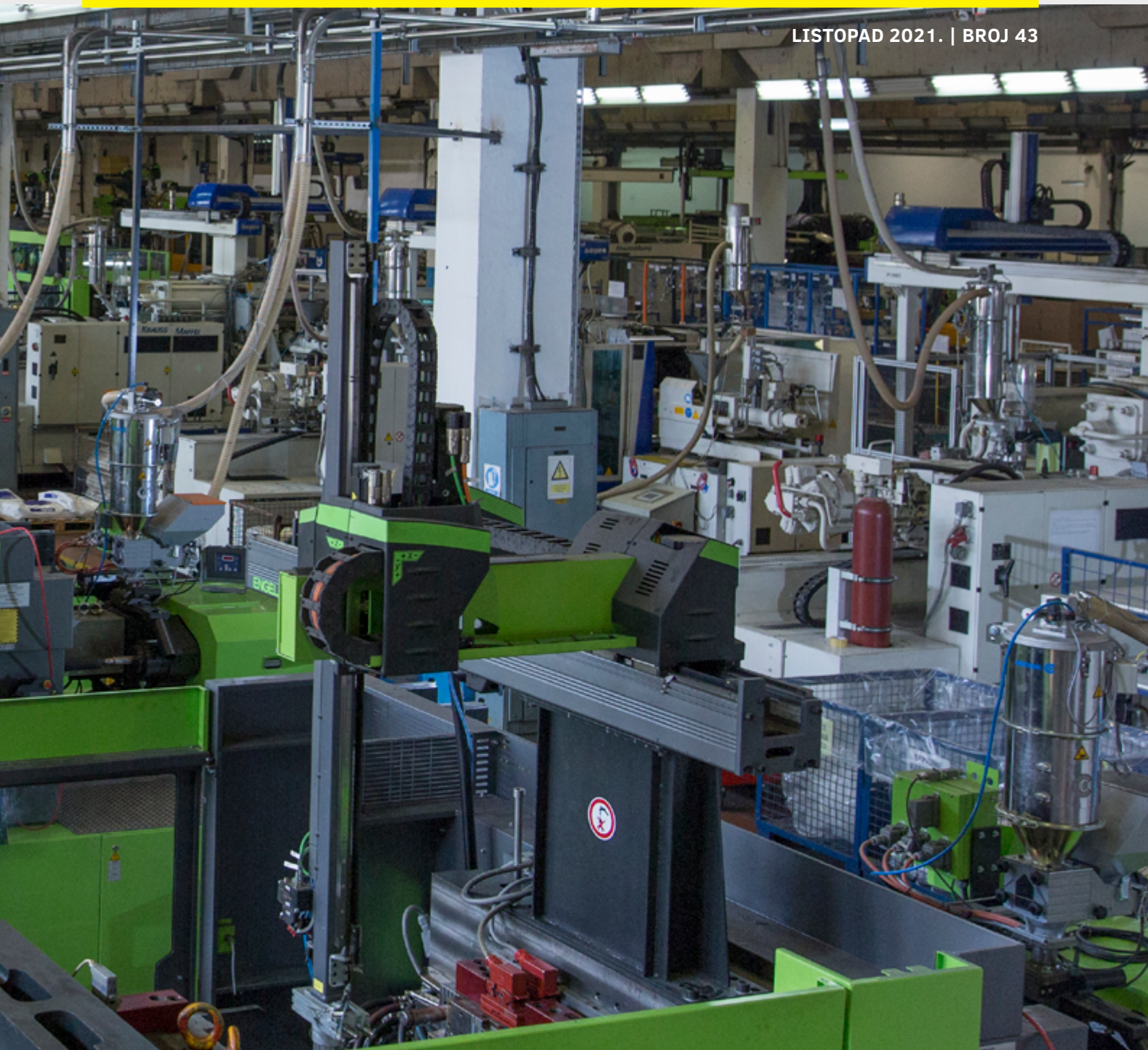

ADP Novosti

LISTOPAD 2021. | BROJ 43

 AD Plastik

TEMA BROJA

**Poremećaji
na tržištu**

	IZ PRVE RUKE 3 Prilagođavanje promjenama
	TEMA BROJA 4 Poremećaji na tržištu
	IZ NAŠE BRANŠE 6 Zagreb spreman za nove izazove Novi viličari Recertifikacija u Mladenovcu Car sharing Polimeri u automobilima
	BURZOVNI MEŠETAR 9 Reinvestiranje dividendi kao investicijska strategija
	ADP INFO KUTAK 10 Predavanje na stručnim studijima Vrt Tisza Upravljanje vremenom Liga firmi ADP Promocije
	ADP SANDUČIĆ 12 Pisali ste...
	ADEPEOVCI 13 Glazbenik informatičar - Željko Lončarić
	MOŽE NAM POMOĆI 14 Kratka povijest (primjene) prava
	ODGOVORNO U BUDUĆNOST 15 Prijatelji zdravlja Iskustvo zlata vrijedi
	ZA SVE PRILIKE 16 It's ok not to be ok
	NAKON POSLA 18 Ne moraš se svakome sviđati!

Šaljite nam zanimljivosti, prijedloge, savjete, fotografije, recepte, pjesme, ili ono čega se nismo sjetili, na e-adresu sanducic@adplastik.hr ili jednostavno ubacite u ADP Sandučić. Zajedno možemo bolje!

Urednica:
Lori Vitaljić

Uređivački odbor:
Sanja Drobac, Ivan Jurčević, Denis Miletić, Toni Štambuk

KOLUMNA

Prilagođavanje promjenama

Automobilska industrija, ali i društvo u cjelini suočeni su s jednom od najdubljih kriza u posljednje vrijeme koja će sigurno donijeti značajne promjene i ostaviti trajni trag u načinu poslovanja i razmišljanja. Naša je najvažnija uloga razumjeti potrebe tržišta, svojih kupaca, ali i svih dionika u nadolazećim godinama kako bismo kvalitetno odgovorili svim zahtjevima i spremno dočekali budućnost.

Iznenadni poremećaji uzrokovani pojavom pandemije, zatvaranje gospodarstva, zastoji u proizvodnji i lancima opskrbe negativno su utjecali na automobilski sektor. No, već u drugoj polovini prošle godine industrija je počela pokazivati prve znakove oporavka povećanjem prodaje. Nakon toga, posljedično je uslijedila kriza nedostatka poluvodiča koja je dodatno utjecala na automobilsku industriju, a njezino je trajanje, unatoč raznim nagađanjima, suštinski bilo nemoguće predvidjeti. Navedena zbivanja ukazala su kako će cijela industrija morati ozbiljno razmišljati o stvaranju sustava otpornijih na neizvjesnosti.

Unatoč nešto optimističnijim očekivanjima i planovima, sada je razvidno kako nedostatak poluvodiča ima dalekosežnije posljedice od prvih najava. Iako na situaciju na globalnom tržištu ne možemo utjecati, suočavamo se s posljedicama krize koje se odražavaju na poslovanje naše grupacije. Većina je proizvođača automobila primorana značajno smanjiti svoje proizvodne planove, a posljedično su na to primorani i svi dobavljači unutar industrije. Kako naše tvornice prate operativne planove kupaca, na koje zastoj u isporuci čipova ozbiljno utječe, rezultati poslovanja za prvih devet mjeseci lošiji su od predviđanja.

"Mada je teško predvidjeti vremenski tijek, kraj ove krize je izvjestan. Njezin će završetak zasigurno biti generator ubrzanog rasta i razvoja automobilske industrije u cijelosti, ali i naše kompanije."

Automobilska se industrija suočava s velikim izazovima na globalnom tržištu pa su, osim krize s poluvodičima, razvidni i poremećaji u globalnom dobavljačkom lancu te porast cijena sirovina i energenata. Pred nama je vrlo zahtjevno razdoblje, no unatoč neizvjesnostima tržišta naša je misija jasna. Svoje aktivnosti vrlo čvrsto usmjeravamo na očuvanje financijske stabilnosti i prilagođavanje poslovanja svojim kupcima

i situaciji na tržištu. Naš je primarni cilj brzo se prilagoditi promjenjivim industrijskim uvjetima i učvrstiti poziciju naše kompanije za dugoročan uspjeh.

Kako bismo bili usklađeni s promjena koje se neminovno događaju, trebamo neprestano preispitivati svoj osobni doprinos i doprinos svoje kompanije. To iziskuje trajna poboljšanja načina na koji radimo i razvoj učinkovitijeg i održivijeg poslovanja. Potrebe i očekivanja krajnjih korisnika sve su zahtjevniji, a unatoč trenutnoj situaciji, ovo je tehnološki jedno od najnaprednijih i najzbuđljivijih razdoblja u automobilskom sektoru. Industrija je spremna za svoju ekspanziju i pred njom je zasigurno svijetla budućnost.

Iako brojke novoregistriranih vozila u posljednja tri mjeseca ne prate stvarnu zainteresiranost krajnjih korisnika, potražnja za

automobilima kontinuirano raste. Zastoji u proizvodnji zbog krize s poluvodičima, glavni su razlog nedostatka automobila na tržištu. Mada je teško predvidjeti vremenski tijek, kraj ove krize je izvjestan. Njezin će završetak zasigurno biti generator ubrzanog rasta i razvoja automobilske industrije u cijelosti, ali i naše kompanije. Budućnost automobilske industrije je nedvojbeno dobra, ali brze prilagodbe nužne su kako bismo prigrlili izazove novog doba.

Završit ću parafraziranjem Winstona Churchilla: „Nije dovoljno da činimo najbolje što možemo, ponekad moramo učiniti što je potrebno.“

Marinko Došen, predsjednik Uprave

Poremećaji na tržištu

Nakon prvotnog šoka izazvanog pandemijom virusa COVID-19 i zaustavljanja velikog dijela gospodarskih aktivnosti, suočeni smo s novim izazovima na tržištu koji ometaju njihovo daljnje nesmetano odvijanje. Automobilska industrija suočava se s nezapamćenom krizom nedostatka poluvodiča, odnosno čipova koja se preslikava na cijeli dobavljački lanac.

S obzirom na razmjere krize koju su prouzročili i toliku zastupljenost u modernom življenju, nameće se zapitati se što su to uistinu mikročipovi na koje se milijuni ljudi svakodnevno oslanjaju. Srce i mozak elektroničkih sklopova, sastavnih dijelova gotovo svakog uređaja današnjice koje koristimo, čine čipovi na bazi poluvodiča. Nalaze se i gotovo u svakom vitalnom dijelu automobila, putnom računaru, instrument ploči, navigaciji, sigurnosnim komponentama poput radara, sustava zračnih jastuka i slično. Naime, riječ je o setu minijaturnih integriranih elektroničkih krugova na vrlo maloj površini poluvodičkog materijala, najčešće silikona, koji čine čip. Moderni čipovi sadržavaju milijarde poluvodičkih tranzistora na površini veličine ljudskog nokta. Atraktivnim ih čine relativno niska proizvodna cijena te vrhunska izvedba operacija za koju su namijenjeni, uz malenu potrošnju energije. Dakle, trendove nam danas diktiraju maleni, golim okom gotovo nevidljivi elektronički sklopovi.

Uzroci nedostatka elektroničkih komponenti, primarno čipova, višestruki su. Prve je poremećaje u opskrbi prouzročila pandemija, prikovavši ljude u svoje domove, što je znatno povećalo potražnju za potrošačkom elektronikom na globalnoj razini. Razlog su i ekonomski prijepori između Amerike i Kine, a svakodnevnim razvojem novih tehnologija potražnja za čipovima ubrzano raste. Isto je i u autoindustriji, personifikacija i razvoj novih automobila značajno povećavaju potrebu za ugradnjom mikročipova pa ih danas u jednom automobilu može biti više od tisuću.

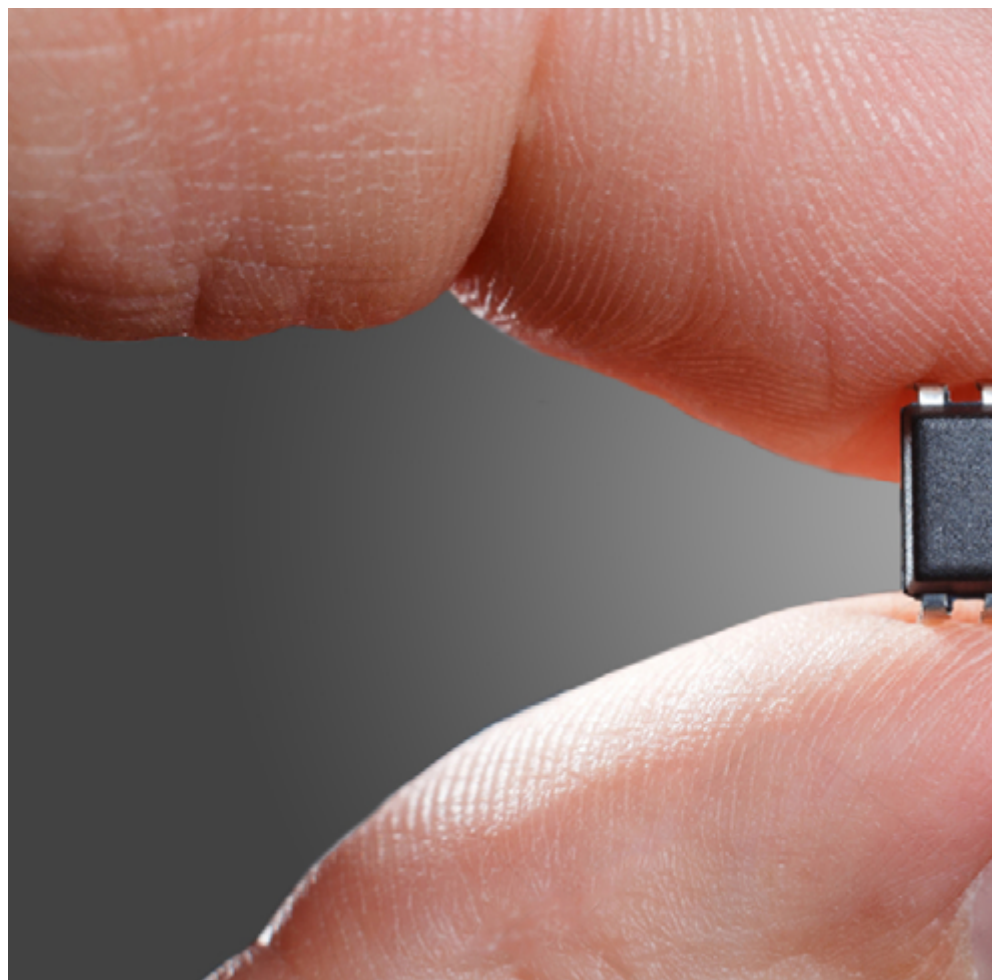
Ovi mali, superiorni i trenutno najtraženiji proizvodi na tržištu, zadaju glavobolje cijelom svijetu. Postojeći proizvođači intenzivno rade na povećanju svojih kapaciteta, a istovremeno zapadne zemlje rade na ubrzanom razvoju vlastite proizvodnje čipova. Tvornice poluvodičkih komponenti iznimno su skupa postrojenja koja moraju zadovoljavati savršeno sterilne uvjete, u strogo kontroliranoj atmosferi s ograničenom količinom vla-

ge, bez ikakvih zrnaca prašine i brižno zaštićenim od statičkog elektriciteta. U skladu s time, procjenjuje se kako bi se tržište elektronike, a samim time i automobila, trebalo stabilizirati krajem 2022. godine.

Globalno je gospodarstvo pred golemim izazovima, osim poremećaja u opskrbnim lancima i nedostatka poluvodiča, rastu cijene materijala, transporta i energenata. Automobilsku industriju najviše pogađa upravo kriza s poluvodičima jer ima veliki utjecaj na režim rada i rezultate proizvođača automobila, ali i njihovih dobavljača. Procesi planiranja u autoindustriji jedan su od najvažnijih stupova poslovanja koji se temelje na točnosti, preciznosti i ažurnosti. Taj model planiranja preuzele su i neke druge industrije zbog njegove dokazane uspješnosti i održivosti. Od travnja ove godine automobilska se industrija susreće s izazovima, do tada nezamislivim u automotiv

lancu, koji negativno utječu na procese planiranja. Proizvođači automobila, do tada besprijekorno točni, neočekivano i u posljednjem trenutku mijenjali su podatke u operativnim planovima, kojima se dobavljači moraju prilagoditi. Rezultiralo je to potpunim poremećajem točkova u opskrbnim lancima, neplaniranim troškovima i u konačnici smanjenjem ili zaustavljanjem proizvodnih procesa.

„Točni i ažurni operativni planovi, bilo dugoročni ili kratkoročni, koje nam kupci dostavljaju, ulazni su podatak za sva daljnja planiranja (MRP, planove proizvodnje i isporuka, resurse, kapacitete i slično). Korištenje tih podataka u planiranju dobavljača iznimno je važno kako bi se pravovremeno osigurala sve sirovine, poluproizvodi i proizvodi koji u točno zadano vrijeme i točno zadanim količinama trebaju biti isporučeni kupcima, uz optimalne zalihe i troškove svih dionika u lancu opskrbe. U proteklom je razdoblju

ovaj proces bio znatno kompleksniji. Kupci proizvode nekoliko dana ili smjena, zatim naprasno zaustave proizvodnju i najave stajanje od nekoliko dana, zatim produže zastoje ili naprasno najave proizvodnju u nekom razdoblju. Naše su službe morale prilagoditi načine rada i prikupljati informacije iz svih dostupnih izvora na dnevnoj bazi.", izjavio je **Denis Miletić**, direktor logistike AD Plastik Grupe.

Unatoč utjecaju krize na proizvodne procese, razvojne aktivnosti u automobilskoj industriji u razdoblju nedostatka elektroničkih komponenti ne jenjavaju. Dapače, u odjelima istraživanja i razvoja radi se punom parom kao da ne postoje nikakvi problemi.

Europske tvornice osjećaju posljedice već od kraja travnja, dok se u Rusiji kriza počela manifestirati tek krajem kolovoza. Svi u lancu bili su poprilično zatečeni razvojem događanja, a nitko nije mogao predvidjeti trajanje neizvjesnosti. Gomilale su se zalihe kod kupaca i dobavljača te nije bilo moguće uspostaviti kontinuiranu proizvodnju automobila. AD Plastik Grupa prepoznala je rizike i svoje

poslovanje u najvećoj je mogućoj mjeri prilagodila novim okolnostima. Isporuke kupcima pravovremene su, a zastoji u njihovoj proizvodnji iziskuju značajno veće napore s manjom efikasnošću.

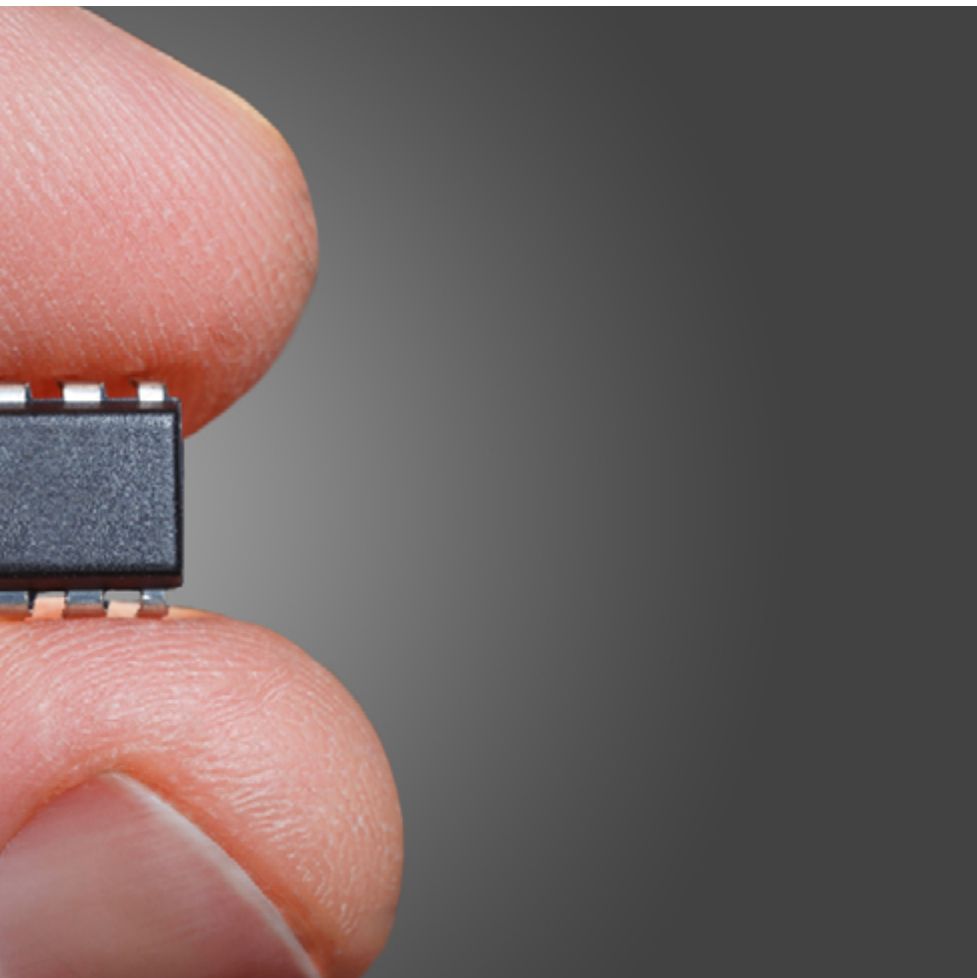
Velike i nagle promjene u planiranju generiraju nepostojanost podataka, povećanje aktivnosti bez dodatne vrijednosti i gubitke u procesima za sve dionike u lancu te ovakav model rada dugoročno nije održiv. Upravo zato AD Plastik Grupa poduzima dodatne aktivnosti u cilju zaštite poslovanja i uspostavljanja modela kontinuiteta proizvodnje sa svojim kupcima. Bez obzira na smanjene količine, to bi značilo povratak osnovnim principima planiranja i održivosti poslovanja autoindustrije. Za očekivati je kvalitetnije upravljanje informacijama u budućim mjesecima, što će sigurno olakšati upravljanje i u ostalim segmentima poslovanja. Dobavljači poput AD Plastik Grupe ne mogu značajno utjecati na eliminaciju ove vrste rizika, ali se moraju prilagoditi okolnostima i minimizirati utjecaj na svoje poslovanje.

Unatoč utjecaju krize na proizvodne procese, razvojne aktivnosti u automobilskoj industriji u razdoblju nedostatka elektroničkih komponenti ne jenjavaju. Dapače, u odjelima istraživanja i razvoja radi se punom parom kao da ne postoje nikakvi

problemi. Najbolji je to pokazatelj kako se automobilska industrija priprema za značajan uzlet po završetku krize. Potvrda je to potpune uvjerenosti i sigurnosti cjelokupne automobilske industrije u brzi oporavak i povratak na predpandemijske proizvodne i prodajne rezultate čim se okolnosti stabiliziraju. Takva je situacija i u AD Plastik Grupi, svi aktivni i razvojni projekti odvijaju se uobičajenom dinamikom i planiranim intenzitetom, bez ikakvih naznaka mogućih zastoja.

„Za krizu uzrokovanu nedostatkom čipova nisu dostupne nikakve mjere pomoći kao što je bio slučaj s pojavom pandemije, stoga je naša usmjerenost na internim mjerama i uštedama. Nažalost, ne možemo utjecati na ovu krizu, nego joj se moramo prilagoditi. Zato smo usmjereni na racionalizacije budžeta i troškova rada te upravljanje novčanim tokom. Te mjere samo donekle ublažavaju izostanak značajne razine prihoda uslijed smanjenja narudžbi kupaca zbog nedostatka poluvodiča. Zbog naglih promjena planova rada kupaca, manevarski je prostor za uštede dodatno sužen. S obzirom da je ova situacija dočekala sve naše kupce prilično nespremljene, očekujemo kako će upravljanje informacijama u budućim mjesecima biti bolje, što će omogućiti optimalnije upravljanje organizacijom rada i samim troškovima. Naša je financijska pozicija stabilna i stoga je lakše prebroditi zahtjevno razdoblje prije očekivane normalizacije.“, rekao je **Josip Divić**, direktor financija.

Prodaja novih automobila na europskom tržištu u prvih je devet mjeseci 2021. godine porasla za 6,6 posto, u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Zbog nedostatka automobila na tržištu, prodaja u posljednja tri mjeseca bilježi pad. U Rusiji je situacija za sada nešto bolja pa je porast novoregistriranih vozila u prvih devet mjeseci 15,1 posto. Nedostatak automobila, uslijed zastoja u nabavi poluvodiča, razvidan je i na ruskom tržištu posljednja tri mjeseca pa broj novoregistriranih automobila bilježi pad u tom razdoblju. Potražnja za automobilima znatno je veća od trenutne prodaje i to govori u prilog tezi kako će, nakon normalizacije opskrbe čipovima, narudžbe kupaca brzo doseći predkrizne razine. Krajnji korisnici i kupci automobila moraju se naoružati strpljenjem, ali naučene lekcije i transformacije unutar automobilske industrije sigurno će donijeti dodanu vrijednost svim dionicima pa i krajnjim korisnicima.

Zagreb spreman za nove izazove

Razdoblje za nama poprilično su obilježili zastoji u proizvodnji, kao posljedice globalne nestašice mikroprocesora i zastoja na proizvodnim linijama najvećih proizvođača automobila. To je utjecalo i na svakodnevne aktivnosti unutar radne jedinice Zagreb pa je intenzivirana komunikacija i suradnja s kupcima na dnevnoj razini postala važnija no ikad. U vrlo neobičnom ozračju trebalo je uskladiti nesmetano odvijanje proizvodnje i unaprjeđenja kvalitete proizvoda u skladu sa zahtjevima kupaca.

Tako se primjerice tjedno posjećivala tvornica Revoz u Novom Mestu, kako bi se razmijenile sve važne informacije o kvaliteti isporučenih proizvoda i ubrzala reaktivnost naše zagrebačke tvornice. Značajno unaprjeđenje komunikacije u novim okolnostima, nedavno je dogovorena i uspostavljena mogućnost *live stream* prijenosa proizvodnje koja značajno ubrzava i poboljšava razmjenu informacija s kupcem. Za realizaciju ovog unaprjeđenja zaslužni su tehnolozi proizvodnje i kvalitete **Željana Penjgušić** i **Dario Tomić**.

Tijekom ljetne stanke u tvornici je optimiziran proces manipulacije otapalom u

lakirnicama, realizacijom planirane nadogradnje sustava unaprjeđen je proces pretakanja i olakšana dobava otapala za ispiranje opreme za aplikaciju u lakirnicama. Prenamijenjeni su spremnici za utvrđivač laka i time je postignuta veća fleksibilnost planiranja proizvodnje te su smanjeni troškovi. U tijeku su krovopokrivački radovi iznad pogona Ford montaže i vrućeg tiskanja, a napravljena je i zahtjevna priprema transfera stroja iz Zagreba za Kalugu.

Uspješno je uveden i novi postupak vi-bracijskog zavarivanja čime je tvornica potpuno spremna za početak serijske proizvodnje nekoliko novih bojanih pozicija za novog kupca. Kao i uvijek, uspješno smo savladali sve prepreke i spremni dočekujemo nove projekte i izazove.

Petra Švelić

Novi viličari

U prošlosti se vozni park viličara u Tizi obnavljao periodično prema njihovoj dotrajalosti, a rezultat toga bilo je iznimno kompleksno održavanje i korištenje različitih marki i modela viličara. Uzevši u obzir navedeno te nefleksibilnost raznovrsnih dobavljača i nepovoljnih cijena najma, donesena je odluka o zamjeni cjelovitog voznog parka.

Raspisan je natječaj, jasno su propisani i optimizirani zahtjevi nabave te je

odabran mađarski dobavljač koji je ponudio bolje uvjete najma za tehnološki naprednije TCM viličare, uz kompletan servis i visoku razinu usluge. Dobavljač pruža i uslugu upravljanja voznim parkom što će dodatno unaprijediti razvoj logističkih procesa.

Odabrana su vozila s kombiniranim pogonom struje i plina kako bi analiza rizika prijenosa tereta bila što bolja, a njihovi su kapaciteti usklađeni tako da svako

vozilo bez zadržke može obavljati svoje zadatke (mogućnost višeg podizanja tereta, bolji pregled iz kabine, povećanje opterećenosti, mogućnost izvlačenja viličara radi zahvaćanja većeg tereta, mogućnost lateralnog pomicanja vilica i slično). Pored optimizacije izvršavanja zadataka, posebna pozornost usmjerena je na podizanje razine sigurnosti i unaprjeđenja radnih uvjeta zaposlenika na viličarima. Tako nove kabine imaju panoramski pregled i mogućnost grijanja, sjedala su udobnija i odabran je niz sigurnosnih dopuna vozila. Novi će viličari značajno povećati sigurnost radnika, pozitivno utjecati na zaštitu zdravlja na radu i ekologiju, a ujedno će osigurati niže operativne troškove.

Viličari su stigli na lokaciju, a na nama je da iskoristimo sve njihove prednosti.

Davor Trošelj

Recertifikacija u Mladenovcu

Bureau Veritas Croatia tijekom lipnja je u Mladenovcu uspješno izvršio recertifikacijski audit sustava upravljanja zaštitom okoliša ISO 14001 i nadzorni audit sustava upravljanja zdravljem i sigurnošću na radu ISO 45001. Zbog epidemiološke situacije audit su provedeni na daljinu, no unatoč okolnostima auditori su dobili cjeloviti pregled primjene međunarodnih normi i načina upravljanja sustavima zdravlja i sigurnosti na radu te zaštite okoliša. Uz redovni proces obrade certifikacijskih pitanja, obavljen je virtualni obilazak proizvodnih pogona, okoliša tvornice i platoa za odlaganja otpada. Tvornica u Mladenovcu zaprimila je pohvale auditora za definiranje i označava-

nje zelenih pješačkih zona, a audit su šestu godinu zaredom uspješno realizirani bez ikakvih neusuglašenosti. Time je još jednom potvrđena uspješna primjena i sljedivost vrlo zahtjevnih međunarodnih normi ISO 14001 i ISO 45001. Želimo pohvaliti cjeloviti tim koji je sudjelovao u izradi dokumentacije i uspješnoj realiza-

ciji audita, a posebno se želimo zahvaliti kolegi **Vukadinu Vukadinoviću** koji s kolegama nesebično dijeli godinama sticajno znanje i iskustvo.

Slavica Todorović

Car sharing

Svakog je dana sve popularnije dijeljenje automobila, poznatije kao *car sharing*, iznajmljivanje vozila na kratko vremensko razdoblje, vrlo često po satu ili čak minutama. Razlikuje se od tradicionalnog najma automobila po tome što vlasnici vozila mogu biti fizičke osobe, a samim time pružatelji usluga ovakve vrste najma vozila nisu i njihovi vlasnici. Dijeljenje automobila dio je globalnog trenda zajedničke mobilnosti, a omogućuje povremenu upotrebu vozila te pristup različitim markama vozila bez uobičajenih troškova održavanja, osiguranja i slično. Ovakav model najma korištenje osobnih vozila čini jednostavnim i dostupnim, a građane rasterećuje kupnje, registracije, održavanja, gubitka vrijednosti vozila i dodatnih briga poput traženja mjesta za parkiranje i punjenje goriva.

Organizacija koja iznajmljuje vozila može biti trgovačko poduzeće ili fizička osoba koja svoje vozilo daje u podnajam. Korisnici se također mogu organizirati kao poduzeće, javna agencija, zadruga ili kao *ad hoc* grupa. Pristup mreži automobila na određenom području korisnicima je dostupan na različite načine, od jednostavnog korištenja aplikacije za otključavanje automobila, do susreta s vlasnikom automobila radi razmjene ključeva. Ovaj trend ima tendenciju globalnog rasta, posebice u gusto naseljenim područjima, urbanim sredinama i slično. Od siječnja 2020. najveći grad na svijetu koji nudi uslugu dijeljenja automobila je Moskva, s više od 30 000 takvih vozila. U velikim je gradovima ova usluga idealan ekološki način rasterećenja gradskih prometnih infrastruktura i izvrsna nadogradnja javnog prijevoza.

Najvažnija tehnološka inovacija koja utječe na tržište dijeljenja automobila autonomna su vozila ili takozvana vozila budućnosti. Predviđanja su kako većina samovozećih automobila neće biti u vlasništvu pojedinaca, već će se upravo koristiti za dijeljenje. Neke su tvrtke počele koristiti *blockchain* tehnologiju za bilježenje vlasništva, korištenje zajedničkih vozila i podataka o osiguranju, što je dodatni tehnološki iskorak primjenjiv i na ovakav model najma.

Mnoge mreže za dijeljenje automobila cijene svojih usluga definiraju na način da imaju malu početnu naknadu (ili mjesečnu pretplatu), a zatim obračunavaju prijeđenu udaljenost u automobilu. Osiguranje, pogonsko gorivo i održavanje automobila obično je uključeno u cijenu najma pa korisnik usluge ne plaća dodatne naknade.

Uzimajući u obzir činjenicu da limeni ljubimci nerijetko 95 posto svog vremena provedu kao izložbeni eksponati na raznim parkirališnim mjestima, ne čudi razvoj upravo ovakvog načina korištenja automobila. No, može li *car sharing* uistinu biti uspješan model u društvu gdje je vlasništvo prioritet, ostaje nam za vidjeti.

Ivan Jurčević

Tehnologije koje prate preuzimanje i povrat automobila uvelike se razlikuju, od jednostavnih ručnih sustava s kutijama za ključeve i dnevnika, do složenijih računalnih sustava (djelomično ili potpuno automatiziranih sustava) s pratećim softverskim paketima. Najjednostavniji sustavi dijeljenja imaju samo jedno ili dva mjesta preuzimanja, dok napredniji sustavi omogućuju preuzimanje i ostavljanje automobila na bilo kojem dostupnom javnom parkiralištu unutar određenog operativnog područja. U nekim se slučajevima automobil može otključati pomoću mobilnog telefona, a nekad ih je moguće i pokrenuti na taj način.

Polimeri u automobilima

Automobili budućnosti teže da budu što laganiji, s vrlo visokom razinom sigurnosti pa je istraživanje i razvoj automobilske industrije u potpunosti usmjereno u tom pravcu. Primjenom inovativnih polimernih materijala smanjuje se masa vozila, a nove lagane komponente najtraženiji su elementi pri konstruiranju novih modela. Smanjenjem mase vozila, smanjuje se potrošnja goriva, a samim time i emisije stakleničkih plinova, što je iznimno važno u ekološkom smislu. Polimeri imaju znatno nižu gustoću od aluminijske ili čelike te stoga ne čudi što se njihovim stalnim razvojem drastično povećava i njihova upotreba. Otporni su na koroziju, nude fleksibilnost dizajna, imaju otpornost i visoke performanse, nude niz mogućnosti obrade, izvrstan izgled te mogućnost bojenja i dorade.

Polimerni kompoziti čine 10 do 15 posto ukupne težine današnjih vozila, a taj je udio prije svega dvadesetak godina bio znatno niži. Danas se polimeri koriste za izradu komponenti interijera i eksterijera vozila, uključujući sigurnosne podsustava-

ve, sklopove vrata i sjedala. U jednom modelu vozila koristi se više od deset različitih vrsta polimera koje možemo pronaći u tisućama različitih dijelova, svih oblika i veličina. Razvoj i istraživanje novih polimernih materijala svakodnevna je zadaća inženjerskih timova automobilske industrije, a rezultat su sve bolji materijali po pitanju rukovanja i ekologije. Olakšani polipropileni, miješani termoplastični materijali i biorazgradiva plastika samo su neki primjeri kontinuiranog razvoja polimera.

Dok suvremeni vozači žele automobile sa stilom, vrlo visoke razine sigurnosti i udobnosti, niske potrošnje i cijene, društvo pak zahtijeva poštovanje sve viših standarda zaštite okoliša. Polimeri i u tom segmentu imaju niz prednosti. Najveći je izazov svih sudionika u automobilskoj industriji razvoj materijala koji se mogu reciklirati, a pritom zadržati tražene performanse, troškovnu efikasnost i visoku razinu kvalitete. Iako je sve veći udio polimera koji se recikliraju, još uvijek se aktivno radi na rješavanju

odlagališta tih materijala. Zahvaljujući izvanrednim svojstvima polimera, danas je moguće ostvariti karakteristike koje su u prošlosti bile nezamislive. Osim njihove najmanje specifične mase, recikliranje polimera je najjeftinije pa ovi materijali imaju najveću moguću zastupljenost u industriji. S obzirom na buduće planove razvoja autoindustrije, polimerne materijale zasigurno čeka i vrlo svijetla budućnost.

Već se u javnosti spominjala i tehnologija, koja je naravno zaštićena, pomoću koje se zagrijavanjem može plastiku i stare gume u energetskom pogonu pretvarati u sintetički plin, iz kojeg se pak na dnevnoj razini dobivaju značajne količine vodika ili električne energije. Cijeli je taj proces navodno praćen zanemarivim emisijama štetnih plinova.

Kako se stvari drastično mijenjaju, zar ne?! Toliko ozloglašena plastika možda u vrlo bliskoj budućnosti postane i najzahvalniji materijal za recikliranje. Živi bili pa vidjeli!

Reinvestiranje dividendi kao investicijska strategija

Pri ulaganju u dioničko tržište, investitori od dionica očekuju povrat kroz promjenu cijene dionice, odnosno kapitalnu dobit, ali i kroz isplatu dobiti dioničarima, odnosno dividendu. Pri odobravanju isplate dividende, skupština odlučuje i datum, odnosno *ex-date*, kako bi svi dioničari mogli znati tko i kada ima pravo na dividendu. *Ex-date* možemo definirati kao datum od kojeg kupnjom dionice ne stječete pravo na odobrenu dividendu.

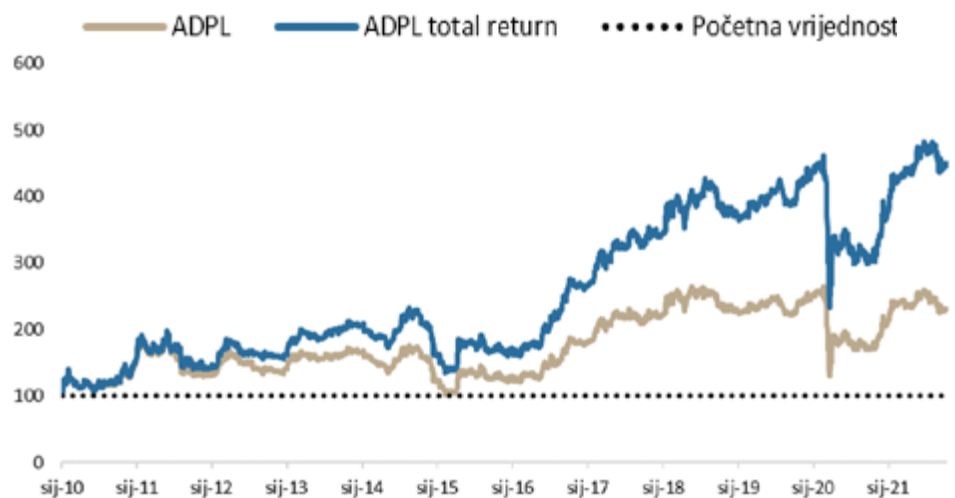
Ove je godine AD Plastik isplatio dividendu od 16 kuna po dionici, odnosno u dva navrata dioničarima je isplaćeno osam kuna po dionici. Dakle, u ožujku i srpnju dogodio se tzv. *ex-dividend date* na dionici AD Plastika.

Prije tzv. *ex dividend datea*, kompanije održavaju skupštinu na kojoj dioničari glasaju o potencijalnoj isplati dividende, koja se može isplatiti iz prošlogodišnje dobiti ili iz zadržane dobiti iz prijašnjih godina. Jednostavnije, ako ste kupili dionicu prije *ex dividend datea* imate pravo na dividendu, a ako ste kupili dionicu na samu *ex-date* i poslije, nemate pravo na dividendu.

Od početka 2010. godine, dionica AD Plastika ostvarila je povrat od 131 posto, a kada bi uzeli u obzir reinvestiranje dividende taj bi povrat iznosio čak 349 posto. Samim time postaje jasno zašto reinvestiranje dividendi može biti zanimljiva ulagačka strategija.

Zbog toga je logično i očekivati kako cijena dionice na samu *ex-date* padne približno za dividendni prinos (dividenda/cijena dionice). Važno je napomenuti kako *ex-date* ne označava datum isplate same dividende. Taj datum se također definira na Glavnoj skupštini te se uglavnom isplata vrši vrlo brzo nakon *ex-datea*.

Hrvatskom je tržištu 2021. donijela djelomičan oporavak po pitanju isplate dividendi, pa je zanimljivo razmotriti reinvestiranje dividendi kao investicijsku strategiju. Posebice jer se stabilizacijom makroekonomske situacije može očekivati kako će se dividendni prinosi u regiji približiti razinama 2018./2019., odnosno prinosima predpandemijskog razdoblja.

Izvor: Bloomberg, InterCapital Research

Pojasnimo takvu strategiju na jednostavnom primjeru dionice AD Plastika. Primjerice, u ožujku ove godine odobrena je (prva) isplata dividende od osam kuna po dionici, što je činilo dividendni prinos od 4,3 posto. Investicijska strategija pretpostavlja kako investitor tu istu dividendu reinvestira, odnosno dokupi dionice iste kompanije. Na taj način ulagatelj raspolaže s više dionica te ostvaruje veći nominalni iznos dividende pri sljedećoj isplati (pod pretpostavkom jednake dividende), što dovodi do tzv. *snowball* efekta.

Koliku razliku čini reinvestiranje dividendi, možemo vidjeti i na grafu koji pokazuje kretanje dionice AD Plastika. Ono prati samo kretanje cijene dionice i tzv. *total return* izračuna, koji pretpostavlja reinvestiranje dividende. Od početka 2010. godine, dionica AD Plastika ostvarila je povrat od 131 posto, a kada bi uzeli u obzir reinvestiranje dividende taj bi povrat iznosio čak 349 posto. Samim time postaje jasno zašto reinvestiranje dividendi može biti zanimljiva ulagačka strategija.

Ulaganje u ETF dolazi s poreznim benefitom kod reinvestiranja dividendi

Ukoliko je investitor zainteresiran za reinvestiranje dividendi na Zagrebačkoj burzi, to može porezno optimalno napraviti ulaganjem u ETF-ove. Točnije, oba fonda na Zagrebačkoj burzi, CROBEX 10tr i SBITOPtr, takozvani su *total return* fondovi, što označava da se dividenda reinvestira u iste dionice koje su isplatile dividendu i tako kreira dodatni prinos.

Ako je ulagatelj kupio jednu ADPL dionicu i primio gore navedenu dividendu, na istu bi platio porez na dividendu (10 % + prizrez). U slučaju boravišta u Zagrebu, ulagatelj bi primio neto dividendu od 7,056 kuna po dionici. S obzirom da fond nije dužan platiti porez, primio je (neto) dividendu od osam kuna po dionici. Takav porezni benefit svakako čini ulaganje u ETF vrlo primamljivim, pogotovo s obzirom da, u vremenima stabilnog poslovanja, gotovo sve kompanije unutar oba indeksa isplaćuju dividende.

Dino Durrigl
Interkapital

Predavanje na stručnim studijima

Kao unaprjeđenje nastavnog sadržaja na stručnom specijalističkom studiju Strojstva, Sveučilišnog Odjela za stručne studije, organizirano je gostujuće predavanje predstavnika AD Plastik Grupe na kojem su studenti upoznati s praktičnom primjenom svojih znanja i poslovanjem kompanije. Direktor razvoja procesa Mate Gojsalić održao je predavanje na temu Dizajn proizvoda i procesa u automobilske industriji, u sklopu kolegija Dizajn plastičnih proizvoda.

Koliko je primjena stečenih znanja u praksi važna samim studentima, najbolje govore njihovi iskazi.

„Predavanje je bilo jako korisno, dobio sam uvid u stvarne probleme automobilske industrije i važnost poznavanja kemijskog sastava polimera. Pragmatično

su mi pojašnjeni pojmovi ekstruzije, puhanja i ubrizgavanja, a saznao sam neke podatke o AD Plastik Grupi s kojima prije nisam bio upoznat.“, rekao je **student Slavko Caktaš**.

„Predavanje je bilo jako zanimljivo, a svi postupci proizvodnje vrlo su realno dočarani. Mislim kako su ovakva predavanja nužna kako bismo što bolje i realnije shvatili ono o čemu učimo.“, kazao je **student Mario Šiljić**.

„Vrlo konstruktivno predavanje, detaljno prezentiran proces proizvodnje, organizacija tvrtke, kompleksnost pojedinih dijelova proizvodnje i plan razvoja kompanije. Shvatili smo kako se stečeno teorijsko znanje provodi u praksi. Sve pohvale na organizaciji.“, ispričao je **student Zvonimir Kovačić**.

Vrt Tisza

U srcu golemog industrijskog kompleksa u Tiszaújvárosu, u šumi dimnjaka, baklji i cijevi, bio je jedan mali zaboravljeni

komadić zelene površine. Točno pored kontejnera za pušače, između pogona proizvodnje i montaže, nalazi se done-

davno zanemarena i zaboravljena, a toliko dragocjena zelena oaza. Nekoliko zaposlenika, entuzijasta i prirodnjaka, primijetilo je taj dragulj i odlučili su promijeniti mu ruho i udahnuti dušu. Htjeli su sebi i svojim kolegama omogućiti, barem trenutak radnog dana, sivilo tvorničkih vizura zamijeniti ljepotama prirode. Tako je zanemarena oaza ubrzo počela poprimati konture malog, uređenog vrta. Pribavljeno je sve što vrtu treba, tegle raznovrsnog cvijeća, ukrasno kamenje i odred vrtnih patuljaka da ga paze. Rezultat je iznjedrio oduševljenje zaposlenika pa su kolegice iz planiranja proizvodnje, dobrovoljno i samoinicijativno, preuzele brigu o cvijeću kako bi ostalo živahno i svakodnevno napojeno.

Ukoliko pogled na ove živopisne boje barem nekom uljepša kratki predah od radnih obveza, cilj je postignut. A takvih će sigurno biti mnogo. Razmišljajući kako ga upotpuniti i dodatno oplemeniti, kolegice su složne u ideji kako bi jedna vrtna ljuljačka bila idealno rješenje. Romantična i savršena za kratki predah nakon ručka. Svakodnevno brinemo o svom vrtu i u njemu skupljamo energiju i ideje za nove poslovne izazove.

Davor Trošelj

Upravljanje vremenom

U sklopu realizacije plana obrazovanja i prepoznavanja značaja usavršavanja zaposlenika, za rukovoditelje i inženjerski kadar tvornice u Mladenovcu organizirana je radionica na temu Upravljanja vremenom. Bilo je to jednodnevno druženje na vrhu planine Bukulje na kojem su se zaposlenici upoznali sa svakodnevnim „kraljivcima vremena“ i načinima na koje ih se može minimalizirati. Saznali su i kako svrstati zadatke prema prioritetima i vremenu trajanja, a nizom korisnih savjeta i primjera upotpunjena je radionica predavačice Marije Švigir. Bilo je ovo jedno zanimljivo iskustvo, a podijeljena znanja i alati već se primjenjuju i razmjenjuju među zaposlenicima. Do neke nove obuke, u Mladenovcu radimo na usavršavanju naučenog.

Liga firmi

I ove sezone solinska nogometna ekipa AD Plastika sudjeluje u natjecanju Liga firmi koja se organizira u Splitu. Radi se o nogometnom turniru u kojem zaposlenici četrnaest različitih kompanija odmjeravaju svoje nogometne vještine. Iz tjedna u tjedan skupljaju se bodovi i pobijedit će ekipa s najvećim brojem prikupljenih bodova.

Našu kompaniju na turniru predstavlja: **Dragan Buljubašić, Hrvoje Romić, Igor Kundid, Ivan Jurić, Josip Grbavac, Josip Žičić, Luka Šalinović, Luka Vladović, Marin**

Lončar, Marko Hajrić, Marko Kodžoman, Stjepan Šušnjarić, Vedran Mintaković, Jovica Pokrajac, Toni Dobrošević i Perica Čelar.

Kako je druženje uz zabavu i sport najbolji lijek za mentalno zdravlje, ovo je idealna prilika i za ostale zaljubljenike malog nogometa da se pridruže timu. Zar nije zanimljivo provesti vrijeme s kolegama izvan ustaljenog radnog okruženja?! Pridružite se i vi nogometnom timu AD Plastika, a osoba za kontakt je **Perica Čelar.**

ADP PROMOCIJE

TAMÁS GYÖR

- Tehnički direktor

> Direktor AD Plastik Tisza

MARKO HAJRIĆ

- Koordinator prodaje

> Voditelj programa

MIRANDA JERKOVIĆ

- Viša interna revizorica

> Direktorica interne revizije

BRANKA KUZMANIĆ

- Referentica operativne nabave

> Koordinatorica operativne nabave

NIKICA RADOVANIĆ

- Koordinator operativne nabave

> Rukovoditelj kvalitete dobavljača

MARTINA RATKOVIĆ

- Koordinatorica strateške nabave

> Voditeljica poslova dobavljača razvoja

PETRA ŠVELIĆ

- Tehnologica proizvodnje

> Koordinatorica tehnologije

ALEKSANDAR STOJKOVIĆ

- Tehnolog montaže rukohvata

> Rukovoditelj tehnologije

ANDREJ SERGEJEVIĆ DVORJEKIJ

- Zamjenik direktora kvalitete

> Direktor kvalitete

ANNA JURJEVNA BIKTIMIROVA

- Zamjenica rukovoditelja nabave i logistike

> Zamjenica rukovoditelja razvoja sustava upravljanja

ROMAN SIVAKOV

- Viši poslovođa

> Rukovoditelj skladišta

EKATERINA NIKULINA

- Poslovotkinja smjene

> Rukovoditeljica proizvodnje

JULIJA ARSENKINA

- Radnica proizvodnje

> Poslovotkinja smjene

Pisali ste...

Ovo je rubrika koju zajednički uređujemo i sadrži ideje, komentare, prijedloge i pitanja adepeovaca iz cijele grupacije. Tražimo za vas adekvatna pojašnjenja i odgovore unutar kompanije. Predložite, komentirajte, pitajte!

Molimo za ravnopravnost radnika i da nam se izjednače stimulacije u Zagrebu 1 i Zagrebu 2. (Zagreb, grupa zaposlenika)

Pravilnikom o plaćama definirani su tarifni razredi radnih mjesta s koeficijentima složenosti za proizvodne radnike i režijsko osoblje te svi ostali detalji vezani uz plaće, koji je usvojen i Kolektivnim ugovorom. Stimulacije u proizvodnji dodjeljuju se svaki mjesec prema prijedlogu poslovođe proizvodnje, a koje odobrava rukovoditelj. Kriteriji prema kojima se dodjeljuje stimulacija su: redovito prisustvo na poslu, nema zabilježenih reklamacija, sprječavanje eventualnih reklamacija pravovremenim reakcijama prilikom uočavanja problema, korektnost u ophođenju prema kolegama i nadređenima, urednost radnog mjesta i odnos radnika prema poslu koji obavlja. (Zlatko Bogadi)

Zašto nam zbog ove izvanredne situacije uzimate godišnji odmor? To nije naša krivnja i mi bismo radije da nam se to registrira kao neplaćeni dani ili čekanje. Molimo da nam odgovorite i uzmete u obzir našu zamolbu. (Zagreb, više zaposlenika)

Živimo i poslujemo u vrlo otežanim okolnostima zbog globalne situacije na koju ne možemo utjecati. U cilju zaštite svojih zaposlenika, očuvanja radnih mjesta i održivosti poslovanja, poduzimamo sve potrebne aktivnosti kako bi zaposlenici imali sigurna radna mjesta i primanja. Raspored godišnjih odmora unutar kompanije definira se sukladno zakonskim propisima te u skladu s kolektivnim ugovorom, pravilnicima i ugovorima o radu. Zakonom je jasno propisano kako raspored korištenja godišnjeg odmora

utvrđuje poslodavac, uzimajući u obzir potrebe organizacije te raspoložive mogućnosti za odmor zaposlenika. Zaposlenik ima pravo samo jedan dan godišnjeg odmora koristiti kad želi, uz obvezu da o tome obavijesti poslodavca najmanje tri dana prije njegova korištenja, osim ako posebno opravdani razlozi na strani poslodavca to onemogućuju. Iz svega je navedenog jasno kako je tvrdnja iz ovog pitanja potpuno neutemeljena, posebice kada je razvidno kako na ovakav način štitimo prije svega svoje zaposlenike, njihove interese i poslovanje u cijelosti. (Mira Pavić)

Možete li u ovim specifičnim okolnostima napraviti više mjesta za pušače? U Zagrebu 2 broj mjesta je smanjen pa nastane gužva. (Zagreb)

U posljednje dvije godine nije se mijenjao predviđeni broj mjesta za pušače te je broj postojećih mjesta dovoljan. Neka mjesta za pušenje promijenila su svoje lokacije i to prije svega zbog sigurnosnih razloga, zaštite od požara te logističkih potreba kompanije. Iako nam je iznimno važno da su naši zaposlenici zadovoljni uvjetima u svom poslovnom okruženju, sigurnost zaposlenika i kompanije naš je glavni prioritet. (Zlatko Bogadi)

Kako je moguće da svi imamo istu plaću, a ne radimo svi isto? (Zagreb)

Radnici proizvodnje mogu raditi na različitim proizvodnim operacijama koje su nazivno različite, ali nose isti koeficijent složenosti. Navedeno je definirano kolektivnim ugovorom, pravilnikom o plaćama i samim ugovorom o radu zaposlenika. (Sanja Kulić)

Predložite, komentirajte, pitajte!

Svoje komentare, prijedloge i pitanja ubacite u ADP Sandučić ili pošaljite na e-adresu: sanducic@adplastik.hr

Glazbenik informatičar

Željko Lončarić

„Na raspolaganju je u svako doba dana i noći, bez obzira na radno vrijeme. Uvijek je dobre volje, maksimalno susretljiv te izuzetno stručan u svom području rada, sve probleme rješava bez odgode, a za svaku informatičku dilemu pronađe najbolji odgovor. On je puno više od kolege, s njim uvijek možeš podijeliti i privatne probleme i dileme.“, tako kolege opisuju sistem inženjera Željka Lončarića.

Željko je vrlo komunikativan Zagrepčanin koji ljudima prilazi s neopisivom lakoćom. S njime je vrlo jednostavno zapodjenuti razgovor, a njegova vedrina, humor i stalan osmijeh na licu barem će na trenutak popraviti i vaše raspoloženje. Inženjer je informatike koji održava informatički sustav u radnoj jedinici Zagreb i s velikom strašću i zanimanjem govori o svom poslu. „Volim svoj posao i zato mi ništa nije teško. Uživam u tome i uvijek ću napraviti sve što je u mojoj moći i to bez odgode. Posao mi je izazovan i zanimljiv, a najzahtjevniji su mi novi projekti. Kako sam popriličan 'ziheraš', želim da sve besprijekorno funkcionira. U mojoj branši to nije uvijek moguće, ali želim biti siguran, barem koliko mogu, kako je sve u redu. Zato mi je početak nekog projekta, prikupljanje svih potrebnih informacija i okupljanje tima najvažnije i samim time najzahtjevnije.“, priča nam Željko uz osmijeh.

Nerijetko u poslu nailazi na duhovite i zanimljive situacije jer informatičari se danas zovu u pomoć za različite vrste problema. Bilo da nešto ne radi kako treba ili se samo korisnici ne znaju služiti

nekim alatom, očekuje se od informatike da to riješi. Iako to nije uvijek u opisu njihova posla, niti znanja, zahvaljujući svojoj svestranosti i raznolikom iskustvu tijekom godina, malo je problema vezanih za računalo u kojima Željko nema iskustva. Zove ga se danju i noću, ali njemu to ne predstavlja nikakav problem.

„Iako za sebe mislim da sam vrlo jednostavan, ne volim stagnaciju. Nekad se glazbeno čak ne mogu uopće pokrenuti ako ne pronađem nešto novo. To mi je mana i vrlina, nekad me uspori, ali u konačnici vjerujem da daje bolji rezultat.“

„Pomoći nekome smatram prirodnim, meni se to gotovo podrazumijeva. Takav sam u privatnom i poslovnom životu. Znam kako je ljudima koji rade u tri smjene pa kako bih mogao ne pomoći kolegama koji zovu izvan radnog vremena. Ako znam i mogu, uvijek ću rado pomoći. Nekada su ti zahtjevi smiješni pa se rado prisjetim anegdote s kolegom kojem nije radila tipkovnica. Nakon niza pokušaja da mu pomognem, rekao sam mu da uzme tipkovnicu u ruke i udalji se metar unatrag od stola. Tako smo shvatili da kabel, odnosno tipkovnica uopće nisu spojeni s kompjuterom.“, priča nam uz smijeh. Bilo je tu problema s laptopima natopljenim kavom, nepoznavanja rada u bazičnim programima za koje je bila kriva informatička podrška, nesvjesnog pokretanja filtera i slično. „Još me samo nisu zvali da im veš mašinu popravim, ali ako bude potrebno mogu i u tome pomoći.“, dodaje Željko duhovito.

Željko je i glazbenik koji se druži s gitarom od svoje šeste godine. Roditelji su mu gitaru stavili pod bor, a iako nikada nije pohađao formalno glazbeno obrazovanje, slušajući majku flautisticu te oca i

strica na gitari, vrlo je brzo savladao prve akorde. Muzikalnost i ljubav prema glazbi, po svemu sudeći, prenio je i na svog petogodišnjeg sina Adama u čijem društvu najviše uživa. Željko ima svoj autorski bend Gabula s kojim najčešće svira na motorijadama, ali član je i benda s kojim svira na različitim zabavama. Glazba je uvijek bila njegova velika strast, ali nikada nije želio da mu to postane profesija. „Glazba mi je prije svega užitak i želim da tako i ostane. Jako volim istraživati glazbu, ali i inovacije vezane za struku kojom se profesionalno bavim. Napredovanje i učenje najveća su mi motivacija. Iako za sebe mislim da sam vrlo jednostavan, ne volim stagnaciju. Nekad se glazbeno čak ne mogu uopće pokrenuti ako ne pronađem nešto novo. To mi je mana i vrlina, nekad me uspori, ali u konačnici vjerujem da daje bolji rezultat.“, priča nam Željko.

Svoje slobodno vrijeme najviše voli provoditi s obitelji, u prirodi ili na moru. Pješačenje ga opušta, nerijetko s ekipom zaigra mali nogomet, a uz gitaru mu je najveća strast vožnja biciklom. Tako ćete ga nerijetko sresti kako, i po ne baš idealnom vremenu, na posao dolazi sa svojim ljubimcem na dva kotača. Kako je po prirodi šaljiv, opušta se često uz stare komedije s Bud Spencerom i Terence Hillom.

Svoj besprijekoran glazbeni ukus potvrdio nam je odgovorivši bez razmišljanja na pitanje koje bi tri pjesme najradije odsvirao na gitari: „Pink Floyd 'Comfortably Numb', Led Zeppelin 'Good Times Bad Times' i Joe Cocker 'Have a Little Faith in Me'. Jako volim taj solo u Cookerovoj izvedbi, kao što volim i Claptona. Ne mislim da sam virtuoz, ali volim izvedbe s osjećajem.“, rekao nam je za kraj Željko. Pa eto, osim rješavanja informatičkih problema, Željko vam može nešto i zasvirati ako zatreba. Izbor glazbe izgleda obećavajuće.

Kratka povijest (primjene) prava

Koje pravo će se primjenjivati u slučaju pojedinog spora? Pitanje je to kojemu nitko, osim zloćudnih pravnika, ne pridaje previše važnosti, a suštinski je jedno od ključnih pitanja svakog ugovornog odnosa. Najbolji mogući odgovor na to pitanje je: NAŠE. Hrvatsko, srpsko, mađarsko ili rusko, uvijek je „najsigurnije“ u ugovornom odnosu s trećim stranama dogovoriti primjenu domaćeg prava.

Već na samom početku većina će se čitatelja vjerojatno zapitati što se događa ukoliko druga ugovorna strana ne prihvaća naše prijedloge. Za one nestrpljive, jednostavan odgovor na ovo pitanje nalazi se na kraju članka. Za one kojima strpljenje nije strano, u nastavku slijedi povijesni uvod u odgovor na pitanje, uz bonus odgovor zašto pravnici kompliciraju i tko je daljnji predak koji nas je takvima načinio.

Suštinska definicija braka, u većini zemalja čiji pravni sustav počiva na rimskom pravu, ostala je skoro identična kroz cijelu povijest. Srećom, ekstenzivniji pojam braka koji je obuhvaćen pojmovima konkubinatus i kontubernium izgubljen je u procesu civilizacijskog napretka.

Ako se pitate kada i gdje se dogodi ta prijelomna točka u kojoj se u tijelo golobradog tinejdžera usiše zlokobni pravnički način razmišljanja, vremeplov će vas odvesti direktno do komornih dvorana pravnog fakulteta, točnije na prvo predavanje Rimskog prava na prvoj godini studija. Točno se tada u neokaljane bruce umove zasadi klika koja će nešto kasnije prokljati u bujne (često i briljantne) pravne mozgove, sposobne reproducirati, komparirati, diskutirati, primjenjivati, a desetljeće nakon i mijenjati pravne poretke.

Fundamentalni, i do danas nenadmašni sustav pravnih postavki, stvorio je car Justinijan u 6. stoljeću kodifikacijom *Corpus Iuris Civilis*. Iako nije sjedio u hladnim klupama dvorane pravnog fakulteta, Justinijan je u jednom trenutku svoje vladavine osjetio potrebu povezati sve aktualne carske konstitucije i olakšati tako njihovu provedbu i praćenje te stvoriti bazu za daljnje brojne izmjene. Nije mogao niti zamisliti koliko će dalekosežne biti posljedice njegovog čina. Njegov *Corpus* preteča je građanskopravnih ko-

difikacija iz 19. stoljeća; Napoleonovog *Code Civil*, austrijskog Općeg građanskog zakonika i njemačkog Građanskog zakonika. Svi su naši pravni sistemi preko tih kodificiranih pravnih sistema, uglavnom Njemačke i Austrije, preuzeli suštinu odredbi ukalupljenih 529. godine u *Corpus*.

Primjerice, suštinska definicija braka, u većini zemalja čiji pravni sustav počiva na rimskom pravu, ostala je skoro identična kroz cijelu povijest. Srećom, ekstenzivniji pojam braka koji je obuhvaćen pojmovima konkubinatus i kontubernium izgubljen je u procesu civilizacijskog napretka. Za razliku od opisanog, tzv. kontinentalnog prava, u Velikoj Britaniji je sve do normanskih osvajanja 1066. godine prevladavalo običajno pravo. Tada se Justinijanov, nekoliko stoljeća mlađi, istomišljenik Vilim Osvajač prihvatio kreiranja pravnog sustava od postojećih pravnih običaja i prakse, stvorivši tzv. pravo prese-dana. *Common law* karakterističan je za

Ameriku i Veliku Britaniju, a temelji se primarno na sudskim presudama. Kontinentalno pravo počiva na apstraktnim normama propisanim u zakonima i nešto manje apstraktnim podzakonskim propisima, a presude su tek sekundarni izvor prava. Iako su (kontinentalne) europske zemlje svoje sustave mahom krojile na građanskopravnim temeljima (*civil law*), zanimljivo je kako jedna od pet glavnih institucija Europske unije, Europski sud pravde, pristupajući s pozicije osnivačkih ugovora, funkcionira na *case law* principu, specifičnom baš za anglosaksonske pravne sisteme.

Zaključno, rasplet velike neizvjesnosti po pitanju što napraviti kada druga ugovorna strana ne prihvaća primjenu „naših“ pravnih propisa - ugovorite neutralno, kontinentalno pravo, nastalo iz germanskog obiteljskog stabla.

Tea Lokas

Prijatelji zdravlja

Prosječna osoba provede trećinu svog dana na radnom mjestu i samim time ono je jedna od najvažnijih socijalnih odrednica zdravlja. Radno mjesto nedvojbeno utječe na zdravlje pojedinca i značajan je čimbenik u promicanju zdravlja u cjelini. Zdravo radno okruženje preduvjet je socijalnog, mentalnog i tjelesnog zdravlja i stoga su zdrava i sigurna radna mjesta te zdravlje zaposlenika već dugi niz godina važan dio poslovne strategije AD Plastik Grupe.

Uloga poslodavca u očuvanju i promicanju zdravlja zaposlenika iznimno je važna, a zalaganje i rad AD Plastik Grupe prepoznati su od stručne javnosti pa od ove godine kompanija ponosno nosi oznaku *Tvrtka prijatelj zdravlja*. Ta se oznaka dodjeljuje tvrtkama koje prepoznaju zdrave vrijednosti i brinu o unaprjeđenju zdravlja svojih zaposlenika, a dodjeljuje se u sklopu Nacionalnog programa *Živjeti zdravo* Ministarstva zdravstva i Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo.

Tvrtka prijatelj zdravlja oznaka je koja se dodjeljuje u sklopu komponente *Zdravlje i radno mjesto*, a usmjerena je prema zaposlenicima i klijentima koji prepoznaju radna okruženja na kojima je omogućeno usvajanje zdravih životnih navika, promiču zdravlje i iskazuju pozitivnu brigu o zdravlju zaposlenika te očuvanju okoliša. Hrvatski zavod za javno zdravstvo provodi ocjenjivanje radnog okruženja u sedam ključnih područja: prehrana, promicanje tjelesne aktivnosti, zaštita zdravlja zaposlenika na radnom mjestu, zabrana pušenja, zabrana konzumacije alkohola, uređenje okoliša te zaštita zdravlja zaposlenika.

Nakon evaluacije predviđeno je održavanje edukacija za zaposlenike, a intenzitet i sadržaj svakog edukacijskog modula usklađuje se s potrebama kompanije i preporukama proizašlim iz evaluacije. AD Plastik se aktivno uključio u projekt

Tvrtka prijatelj zdravlja još 2019., a nakon evaluacije održane su i prve edukacijske radionice početkom 2020. u Solinu. Uz predavanja na teme *Pušenje i zdravlje*, *Pušačke navike* i *Pušenje i psihosocijalni aspekti ovisnosti o pušenju*, obavljani su i preventivni pregledi zaposlenika. Tom su prilikom zaposlenici mogli izmjeriti krvni tlak, šećer u krvi, indeks tjelesne mase i masnoće u krvi te zatražiti savjete i odgovore na brojna pitanja vezana uz očuvanje zdravlja.

Edukativna radionica na temu *Očuvanje mentalnog zdravlja* ove je godine provedena u zagrebačkoj tvornici, a bio je to samo uvod u kampanju i aktivnosti koje se pripremaju. Služba za promicanje zdravlja Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo provodi ove edukacije u cilju osvješćivanja važnosti mentalnog zdravlja, upoznavanja s rizičnim čimbenicima koji ga mogu ugroziti, ali i korisnim alati-

ma koji se mogu primijeniti u svrhu očuvanja i jačanja mentalnog zdravlja.

Oznaku *Tvrtka prijatelj zdravlja* nose kompanije koja prepoznaju značaj promicanja i unaprjeđenja zdravlja svojih zaposlenika, a dodjeljuje se na dvije godine. Nakon isteka se radi ponovna evaluacija stanja u kompaniji. Prilikom preuzimanja certifikata, izvršna direktorica ljudskih resursa i poslovne organizacije AD Plastik Grupe **Mira Pavić** izjavila je: „Sigurnost i zdravlje zaposlenika jedni su od prioriteta naše kompanije, što se posebno istaknulo tijekom pandemije. Promicanjem zdravlja i zdravih životnih navika stvaramo i zdravo poslovno okruženje što je dodana vrijednost za naše zaposlenike, ali i kompaniju u cijelosti. Zadovoljni i sretni zaposlenici naš su ultimativni cilj.“

Iskustvo zlata vrijedi

AD Plastik već dugi niz godina podržava projekt Poslovnog dnevnika **Iskustvo zlata vrijedi** koji već devetu godinu zaredom poslodavce spaja sa studentima s invaliditetom i slabijeg imovinskog statusa. Poštivanje različitosti i inkluzija sastavni su dijelovi strategije društveno odgovornog poslovanja AD Plastik Grupe. Ovim projektom omogućuje se praksa mladim studentima, od kojih su neki danas i zaposlenici kompanije. Na sveča-

noj dodjeli plaketa održanoj u Zagrebu, izvršna direktorica ljudskih resursa **Mira Pavić** potvrdu o obavljanju prakse uručila je studentu Fakulteta organizacije i informatike iz Varaždina **Nikoli Jugu**. "Ovo je samo jedna od početnih stepenica u Nikolinom daljnjem razvoju karijere, a mi smo sretni zbog svog doprinosa na tom putu.", rekla je **Mira Pavić**.

Diversity makes us better!

It's ok not to be ok

Mentalno je zdravlje prema definiciji stanje dobrobiti u kojem svaki pojedinac ostvaruje svoj potencijal, može se nositi s uobičajenim životnim stresom, raditi produktivno, ostvarivati rezultate i pridonositi zajednici. To je glavni dio općeg zdravlja pojedinca, a osobe dobrog mentalnog zdravlja su pozitivnije, zadovoljnije i produktivnije. Mentalno zdravlje puno je više od izostanka psihičkih bolesti i teškoća, ono predstavlja fizičko, mentalno i socijalno blagostanje.

Promicanje mentalnog zdravlja i zdravih navika obaveza je društva u cjelini, a unutar poslovne organizacije odgovornost je to poslodavca prema društvu i razvoju zajednice u kojoj posluje. Upravo se u tom smjeru razvijaju i aktivnosti AD Plastik Grupe koja u cilju promocije, osvještavanja i očuvanja mentalnog zdravlja, pokreće niz aktivnosti i programa za svoje zaposlenike.

Povodom međunarodnog Dana mentalnog zdravlja pokrenuta je kampanja „It's ok not to be ok“, u sklopu koje je realiziran program pružanja psihološkog savjetovanja i podrške zaposlenicima. U Splitu i Zagrebu s vanjskim je stručnjacima dogovoreno pružanje pomoći za zaposlenike, a upravo je to povod razgovora s psihologicama **Danijelom Bučević** i **Andreom Čvrljak**.

Zašto je danas mentalno zdravlje važnije no ikada?

Danijela: Važnije je biti u dobroj fizičkoj kondiciji i zdravlju ako nas nosi divlja voda, nego ako plivamo u mirnom moru. Isto tako, važnije je biti dobrog mentalnog zdravlja u izvanrednim životnim okolnostima, nego li u mirnoj svakodnevnici. Što su izazovi veći, opasniji i duže traju, iscrpljeniji smo, brže i lakše gubimo kontrolu nad situacijom i to nas izbežumljuje, a rizik od opasnosti raste. Da pojednostavim, što je kiša jača, treba nam veći i čvršći kišobran, a za manju će i onaj slabiji poslužiti svrsi. Iako današnje generacije ne pamte ovako zahtjevnu i kompleksnu nepogodu globalnih razmjera, brojne generacije prije nas prolazile su neke druge, nama više ili manje poznate katastrofe. Vjerojatno je i našim precima tada izgledalo kako se čovječanstvo nikada neće oporaviti. Istina, nije u sjajnom stanju, ali oporavilo se od puno toga. Ljudska je vrsta kroz povijest pokazala visoke kapacitete regeneracije i stvaranja takozvane psihološke otpornosti. Sposobnosti su to prilagodbe pri suočavanju s različitim tragedijama, traumama i značajnim životnim stresovima.

Važno je prepoznati resurse kojima pojedinac raspolaže te problemima pristupiti aktivno, bez podcjenjivanja ili precjenjivanja.

Andrea: Živimo u izazovnim vremenima punim stresa i različitih životnih obaveza. Njegovati mentalno zdravlje u današnjim vremenima znači znati kako zadovoljiti vlastite potrebe, poznavati strategije rješavanja problema i suočavanja sa stresom. Kvalitetno mentalno zdravlje znači imati kapacitet za suočavanje sa životom, ne sramiti se priznati problem u kojem se nalazimo i potražiti savjet stručnjaka kada je potrebno. Život je pun sretnih i teških trenutaka kao izazova koje rješavamo na najbolji način koji znamo. Možemo se osjećati usamljeno, biti pod pritiskom obiteljskih i financijskih poteškoća, mogu nam se događati situacije izvan svoje kontrole i mogućnosti, ali važno je zauzeti pozitivan stav i vjerovati u vlastitu snagu.

Kako sami sebi ili svojim najbližima možemo pomoći da se osjećaju bolje?

Danijela: Važno je prepoznati potencijalno destruktivne obrasce razmišljanja u odnosu na situaciju te osvijestiti ukoliko mozak nepotrebno i previše intenzivno bombardiramo uznemirujućim informacijama. Ne čitajte opetovano loše vijesti, naš um se na njih automatizira, nastavlja ih ponavljati i počnemo upadati u mentalne centrifuge koje emocionalno iscrpljuju i iz kojih je teško izaći van. Ako smo zapeli u jednom kutu gledanja koji ne daje rješenje, korisno je porazgovarati s nekim – dvije su glave uvijek pametnije. Ponekad je dobro samo odmoriti um, nakratko se zabaviti nečim drugim, odmaknuti se od problema koji nas muči i vratiti se na početnu poziciju. Nakon toga obično bistrije vidimo. Ili kako kaže moj omiljeni Banksyijev grafit: *If you get tired, learn to rest, not quit*. Najvažnije je osvijestiti kako se uopće trenutno osjećamo. Ako ne znamo kvalitetno izraziti kako smo, ne možemo niti znati imamo li problem i što nam pomaže u njegovom

rješavanju. Koliko god izgledalo banalno, vjerujte mi, život i praksa pokazuju upravo suprotno. Počnite voditi računa o sebi i svom tijelu! Osigurajte si dovoljno sna, kvalitetno se hranite, šetajte i boravite u prirodi, bavite se fizičkom aktivnošću i nježite bliske odnose.

Andrea: Prvi je korak osvijestiti problem koji imamo i razmisлити o načinu kako ga riješiti. Možda nećemo moći sve sami riješiti zato je važno osloniti se na svoju okolinu. Nije sramota priznati problem jer to je put ka njegovom rješavanju. Pronaći vrijeme kako bismo saslušali svoje bližnje, prijatelje, poznanike ili prolaznike, uvelike pomažu osobi da ne očajava i ne gubi nadu. Nekada ćemo i sami biti u problemu i to nije kraj svijeta. U takvim trenucima jačamo sebe i razvijamo snagu duha. Lijepa riječ, izdvojeno vrijeme za druženje, jedan telefonski poziv i usporevanje svakodnevnog užurbanog ritma značajno mogu pridonijeti da se svi osjećamo puno bolje.

Andrea Čvrljak

Danijela Bučević

Postoji li u društvu još uvijek stigma ukoliko se zatraži pomoć stručnjaka i osjeća li se napredak?

Danijela: Ljudi češće traže pomoć nego prije, ali usudila bih se reći kako smo još dosta daleko od destigmatizacije psiholoških problema. Poslovnim rječnikom, ima tu još dosta prostora za napredak.

Andrea: Stigma postoji, često se ljudi srame ili boje posjetiti psihologa za savjet. Ipak, društvo je puno napredovalo. Osvještivanjem i većim znanjem o mentalnom zdravlju, pozitivno utječemo na predrasude. Što više znamo, strah je manji i povjerenje veće. Svi imaju pravo biti ono što jesu bez osude drugih. Što manje osuđujemo vlastitu i tuđu bespomoćnost, veći smo i povezani ljudi. Važno je suosjećati s drugima jer to je jedini put ka srcu čovjeka.

Koliko je važno zatražiti stručnu pomoć na vrijeme?

Danijela: Ne mogu niti dovoljno naglasiti koliko je to važno. Psihološki problemi znaju imati efekt grude snijega bačene s vrha planine. Što je kasnije počnete obuzdavati ona je sve veća i brža, te je potrebno puno više snage i napora kako bi se zaustavila. Izrazito dugo odlaganje traženja stručne pomoći može dovesti do kronifikacije tegoba, koje su se ranije mogle zaliječiti, te imati trajan negativan utjecaj na mentalno zdravlje pojedinca.

Andrea: Nikada nije kasno zatražiti pomoć, ali najvažnije ju je zatražiti. Nismo svemogućni, ne možemo i ne moramo sve

sami. Traženje pomoći najbolje je ne odgađati kada osvijestimo problem ili situaciju.

Kako objašnjavate povećane probleme s depresijom i anksioznošću, posebice kod mladih?

Danijela: Intenzitet anksioznosti i depresivnosti u direktnoj su vezi s količinom kontrole koju imamo nad vlastitim životom, a ona je uslijed pandemije drastično smanjena. To je posebno teško palo mladima. Studije pokazuju alarmantne podatke. U zadnjih je godinu dana 25 posto studenata imalo suicidalne misli, a u velikom je porastu samoranjavanje kod adolescenata koji su u fazi intenzivnog formiranja vlastitog identiteta. Nedostaje im kvalitetna socijalna interakcija, a i o-nako zahtjevno razdoblje odrastanja odvija im se u otežanim okolnostima. Teško im je procijeniti jesu li njihove psihološke poteškoće normalna, prolazna reakcija na nenormalnu situaciju ili njihova osobna sustavna pogreška zbog koje su manje vrijedni od ostalih. To često rezultira znatnim manjkom samopouzdanja koje se manifestira kroz razne poremećaje.

Andrea: Odrastati u današnja vremena nije jednostavno. Na mlade sve više utječu virtualni svjetovi, zaposlenost roditelja, nepotpune obitelji, materijalne vrijednosti, društvene mreže, socijalna izolacija i slično. Roditelji su pred izazovima usađivanja pravih vrijednosti življenja, a virtualni svjetovi vrše veliki pritisak konzumerizma. Obiteljske i ekonomske krize, klimatske promjene i krize u odgojno-obrazovnom sustavu, samo su neki

od elemenata koji utječu na formiranje mlade ličnosti. Besmisao egzistencije i obećavajuće budućnosti te osjećaj depresivnosti i anksioznosti zato je učestao problem. Obitelj je jako važna te potpora zajednice i komunikacija pomažu mladima u formiranju i pronalasku svog puta.

Kako zajednički možemo utjecati na mentalno zdravlje društva u cjelini?

Danijela: Da bismo mogli pomoći drugima, najprije mi moramo biti u dobrom stanju. Adekvatna briga o sebi uvijek je prvi korak u pomaganju drugima. S obzirom da je društvo živi organizam koji funkcionira po principu spojenih posuda, teško ikome može biti dobro ako je ljudima oko nas loše. Bez empatije, kooperativnosti, iskrenosti u prezentaciji samih sebe, kreiranja realnih očekivanja od drugih (prilagođeno okolnostima) i pomaganja ranjivim skupinama, teško će doći do oporavka. I da, ako primijetite da vam se pokrenula ona gruda snijega s planine – potražite stručnu pomoć prije nego li dosegne veliko ubrzanje.

Andrea: Preuzeti odgovornost za sebe, odgovornost na razini grupe i šire zajednice jako je važan korak da bi jedno društvo bilo mentalno zdravo. Osobna odgovornost za vlastito mentalno zdravlje te odgovornost zajednice da omogući čovjeku dostojan i zdrav ritam života, sve je to važno kako bi jedno društvo u cjelini bilo zdravo.

Brinimo o sebi i svom mentalnom zdravlju!

Pitajte, slušajte, pričajte.

**IT'S OK
NOT TO BE OK**

Jedno **Kako si?** nekome može promijeniti sve.

www.adplastik.hr

Ne moraš se svakome sviđati!

Ne mijenjaj se zbog nikoga, osim zbog sebe.

*"Mentalno zdravlje nije odredište, to je proces. Radi se o tome kako vozite, a ne kamo idete." - **Noam Shpancer***

*„Ono što mentalnom zdravlju treba je više sunčeve svjetlosti, više iskrenosti i razgovora bez stida.“ - **Glen Close***

*"Poznavanje vlastite tame najbolja je metoda suočavanja s tamom drugih ljudi." - **Carl Jung***

*"Većina nas ima daleko više hrabrosti nego što smo ikada sanjali da posjedujemo." - **Dale Carnegie***

U redu je provoditi vrijeme sa samim sobom.

Bol ne treba uspoređivati.

*"Najbrži način da prestanete osjećati ljutnju cijelo vrijeme, svladajte je i borite se protiv nje." - **Jessica Moore***

*"Ne postoji standardno normalno. Normalno je subjektivno. Na ovom planetu postoji sedam milijardi verzija normalnog." - **Matt Haig***

*"Nitko nikada ne kaže kako netko sa slomljenom rukom ili nogom nije cjelovita osoba, ali ljudi to stalno govore o osobama s mentalnim bolestima." - **Elyn R. Saks***

*"Ponekad ujutro ustanete iz kreveta i pomislite kako nećete uspjeti, ali se iznutra nasmiјete, prisjećajući se svih trenutaka kada ste se tako osjećali." - **Charles Bukowski***

*"Vodimo brigu o zdravlju zubi, a ne vodimo o svom mentalnom zdravlju... Mislim kako bi ovaj svijet bio bolji kada bismo samo bili mentalno zdravi." - **Howie Mandel***

*"Ako ste slomljeni, ne morate ostati slomljeni." - **Selena Gomez***

*„Vi sami, koliko i bilo tko u cijelom svemiru, zaslužujete svoju ljubav i naklonost.“ - **Buddha***

Ne dopustite da vaša borba postane vaš identitet!

10. LISTOPADA
SVJETSKI DAN MENTALNOG ZDRAVLJA

BIJES

tuga

ljutnja

zabrinutost

STRAH

nesanica

izazovi

anksioznost

UMOR

bezvoljnost

STRES

nesigurnost

usamljenost

napuštenost

PROBLEMI

Pitajte, slušajte, pričajte.

IT'S OK
NOT TO BE OK

Jedno **Kako si?** nekome može
promijeniti sve.

Besplatno psihološko savjetovanje za zaposlenike AD Plastika:

SPLIT • Psihologica Andrea Čvrljak • Privatna psihološka praksa Hera • 099 227 8511

ZAGREB • Psihologica Danijela Bučević • Poliklinika Aviva • 01 4693 111

Your needs. Our drive.

www.adplastik.hr